

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НОВОЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

Подригало М. А., Сук О. Є., Чаплигін О. К.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

***Анотація.** У статті досліджуються проблеми нової університетської педагогіки як педагогіки діалогу. Авторами аналізується внесок відомого українського філософа В. Г. Табачковського до вітчизняної педагогіки вищої школи, на думку якого, вчитель та вихователь перетворюються з авторитетного суб'єкта, що все знає, на співрозмовника. Рефлексія досвіду діяльності В. Г. Табачковського, який вважав себе не лише філософом та педагогом, але й невід'ємною частиною культурного життя своєї епохи, спрямована на необхідність єдності філософсько-антропологічного, соціально-педагогічного та загальносоціологічного підходів.*

***Ключові слова:** педагогіка, нова педагогіка, педагогіка діалогу, полісутність людини, антропологема, антрополого-педагогічний ідеал, проблематика «зустрічі».*

Вступ

В інноваційному освітньому просторі змінюється не лише парадигма освіти, й парадигма педагогічної науки, іншими стають її функції, методи дослідження, способи взаємодії з практичною діяльністю. Ми, як і багато дослідників, підтримуємо думку про те, що останніми роками, навіть останніми десятиліттями відбувся певний перерозподіл в університетській практичній педагогіці між завданнями освіти і виховання, але не на користь виховання.

Все почалося на початку 90-х років. До цього часу існувала система виховання (комуністичного). Після 1991 року всіх, зокрема суспільствознавців, викладачів спеціальних дисциплін, охопила своєрідна ейфорія: мовляв, виховувати студентів не треба! Вони самі мають «дорівати»...

Але згодом стали з'являтися спроби на місці «системи комуністичного виховання» створити щось інше. Треба зазначити, що спроби були досить невдалі. Але їх було чимало: від простої заміни комуністичного на національне виховання до намагання поставити в центр уваги щось ідеологічно нейтральне.

Певні позитивні моменти в цьому були, але у своїй більшості усі ці намагання також виявилися не дуже вдалимими. Не в останню чергу це було викликано тим, що базові марксистсько-ленінські філософії і міфологеми не були критично переосмислені, начебто були відкинуті, але ще протягом тривалого часу продовжували визначати теорію та практику виховної роботи.

Сьогодні ця робота продовжується, і вона дуже складна, оскільки вимагає колективних зусиль щодо ревізії багатьох теоретичних

положень та їх практичних втілень у роботі зі студентами.

Деякі з цих положень ми й проаналізуємо, зокрема розглянемо методологічний потенціал розроблення питання про полісутність людини і реалізацію його у практичній роботі.

Аналіз публікацій

У науковій літературі існує велика кількість досліджень з проблем університетської педагогіки.

За радянських часів популярними у викладанні курсу філософії були «Тези про Фейербаха» К. Маркса. У цій роботі наявною була думка про те, що «сутність людини не є абстракт, притаманний окремому індивіду», а «у своїй дійсності вона є сукупністю усіх суспільних відносин». В іншій тезі зазначалося, що філософи «лише пояснювали світ», а «справа полягає в тому, щоб його змінити» [1; с. 3]. Звичайно, нічого крамольного у цих тезах немає, якби, по-перше, вони не були обожені і будь-які сумніви щодо їхньої абсолютної істинності не піддавалися своєрідній анафемі із зовсім не смішними наслідками для того, хто на це б наважився. А по-друге, навколо цих тез, що їх нашвидкоруч написав К. Маркс, створювалася панівна ідеологія та практична виховна робота.

Армія пропагандистів, теоретиків «єдино правильного вчення» старанно створювала навколо цієї тези теорію комуністичного виховання. Оскільки сутність людини полягає в сукупності суспільних відносин, отже, суспільство не тільки має право виховувати кожного його члена, а й повинно робити це обов'язково, незважаючи на стать, вік, походження, уподобання. Щоб досягти бажаного

результату, необхідно відповідним чином змінити суспільні відносини й виховувати в потрібному напрямку людину. Таким чином, протягом певного часу народиться «нова радянська людина». А згодом міф про цю людину почав розповсюджуватися й у засобах пропаганди [2].

Наші «теоретичні» пошуки зводилися до того, щоб додатково аргументувати марксові тези шляхом пошуків життєвих прикладів. У цьому випадку не допускалося жодних аргументів «проти», лише дозволялося переповідати полулегендарну історію, що відбулася між античним філософом Платоном та його сучасником Діогеном. Як відомо, Платон першим в європейській філософії порушив питання про зміст речей. На думку П. С. Таранова, Платон так визначав сутність людини: «Людина є істота безкрила, з двома ногами і плоскими нігтями, здатна володіти суспільним знанням» [3]. А іспанський автор П. Г. Калеро переказав цей епізод в історико-філософському анекдоті «Строкатий птах»: «Платон з Діогеном недолюбливали один одного і не дошкуляли один одному. Платон назвав людину «безпір'яним птахом». Почувши це визначення, Діоген показав публіці обскубленого півня, заявивши: «Ось людина в уявленні Платона» [4].

Коли цю історію розповідали в студентській аудиторії, це завжди викликало пошвавлення. Вважалося, що марксова позиція щодо питання про сутність людини, як порівняти з «якимось» Платоном, є безперечно такою, що переважала. Але після 1991 року, коли ідеологічний та адміністративний контроль було майже відмінено, ми змогли говорити та писати більш вільно.

Своєрідним поштовхом до розуміння того, що проблему сутності людини не можна вирішувати з позицій монізму, стала монографія Володимира Васильовича Шкоди «Виправдання багатоманітності (принцип поліморфізму в методології науки)», яку було видано 1990 року. У передмові автор зазначав: «Головне завдання, яке я визначив перед собою, розпочавши роботу над цією книгою, піддати критики тлумачення категорії єдності як одноманітності, розуміння єдиного як одного» [5; с. 3]. «На чому ж базується реальне проникнення ідеї одноманітності в нашу суспільну свідомість? – запитує автор і відповідає: «...зрівняти, нівелювати, стерти усі межі та подолати всі відмінності, обезлічити, уніфікувати – ось імператив тієї системи, котра отримала назву командно-

адміністративної» [5; с. 3]. Невже ж практика, що протягом багатьох років ґрунтувалася на цей імператив, могла народити в умах людей щось інше, ніж ідеал одноманітності? У цих умовах теза про єдність багатоманітності – порожній звук, книжний релікт. Луною відгукується серед людей, які його повторюють, не замислюючись і не розуміючи. Якщо одноманітність панує в соціальних інститутах, економіці, політичній діяльності, у самому центрі життя, то яку силу має ця теза?» [5; с. 3].

І хоча в монографії мова йшла перш за все про принцип поліморфізму (на противагу панівному раніше монізму), у методології науки цей принцип неважко було екстраполювати на інші проблеми, зокрема на розуміння сутності людини.

Мета і постановка завдання

Завдання статті – обґрунтувати фундаментальні зрушення та відхід від умов, за яких були зроблені сучасні системи освіти, продемонструвати шляхи формування нової університетської педагогіки.

Методологічні основи нової університетської педагогіки

Наприкінці ХХ сторіччя один із співавторів цієї статті у своїй докторській дисертації без будь-яких вагань фіксував, що в самого К. Маркса ця сутність виглядає більш широкою, а його версія – лише одна з кола ідей, що були проголошені мислителями в другій половині ХІХ століття [6; с. 43–47].

Вказувалося тут і на недоліки марксистського підходу до розуміння людської сутності. Зокрема, це була вже зазначена вище абсолютизація в процесі становлення феномена суспільних відносин, тобто редукування до них чисельних проявів сутності людини. Також очевидною слабкістю цієї інтерпретації проблеми є ігнорування духовного зрізу людського буття. Автор погоджувався з висловлюванням Е. Фромма про те, що у Маркса родова сутність людини складається лише з позитивних якостей. Зняти відчуження, за Марксом, означає приведення існування людини у відповідність з її сутністю. Остання ж – явище виключно позитивне. Їй заважає лише недосконале існування. Треба створити гідні людини умови існування – і та майже автоматично зміниться на краще [7; с. 34–35]. Сам Е. Фромм розглядає людську сутність як амбівалентну, тобто таку, у якій зіштовхуються так звані матриархальні та

патріархальні комплекси людського самовідношення. З одного боку, мова йде про потяг до самореалізації, самоутвердження, свободи, з іншого – до звичного самозабезпеченого, спокійного життя.

Таким чином, були зафіксовані декілька груп визначень сутності людини (біологізаторські, психологічні, соціологічні, духовно-релігійні та космічні) [9; с. 89]. Також було зазначено, що «сутність будь-якого явища не може... розглядатися однозначно як якась остаточна і єдино можлива реальність. Тим більше це справедливо відносно до людини як до істоти, що виявляє себе багатогранно [9; с. 89–90].

На жаль, автор тоді не пішов далі констатації значної кількості визначень сутності людини й зупинився лише на фіксації парних звязків, які презентували ці визначення (людина-природа, людина-суспільство, людина-дух, людина-космос).

Справжній прорив у цьому питанні здійснив відомий український філософ Віталій Георгійович Табачковський (1944–2006), який у своїй останній монографії «Полісутнісне Ното: філософсько-мистецька думка в пошуках «неевклідової рефлексивності» подав ґрунтовний аналіз становлення в європейській філософії ідеї полісутності людини в минулому та в сучасну добу. Він здійснив це, спираючись зокрема й на філософсько-літературний матеріал. Є. Андрос назвав цю роботу «книгою-заповітом» [9; с. 100]. Як одну з найхарактерніших рис книги він зазначив «мистецько-літературні вподобання» автора. Уся книга пронизана зверненням до художніх текстів письменників і поетів першої величини: Федора Достоєвського, Бруно Шульца, Марселя Пруста, Джеймса Джойса, Франса Кафки, Йосипа Бродського, Юрія Андруховича, Шарля Бодлера, Симони де Бовуар, Альбера Камю...» [9; с. 100–101].

Є. Андрос зазначав: «І ще одна надзвичайно вагома тема, яка завжди хвилювала Віталія. Йдеться про культуру мислення та про реалізацію цієї культури в педагогічній практиці» [9, с.т 104]. Цьому присвячені дві останні глави книги В. Табачковського. Фактично мова тут йде не про якісь часткові заходи з вдосконалення викладання філософії та споріднених дисциплін, а про застосування принципів нової педагогіки замість тієї, що існувала на теренах імперії, яка зникла зі світової мапи.

В. Табачковський пише: «На зламі століть і тисячоліть не просто переглядаються, а

радикально переосмислюються (підкреслено нами О. Ч. та О. С.) усталені погляди на людину, культуру, соціум, особливо на способи їх взаємодії» [10; с. 397]. Переглядається «антропологія проповідників» щодо скоріше бажаного, ніж реально наявного образу людини, а також «антропологія нормативізму, ригоризму та відповідна їм нормативістсько-репресивна педагогіка. Крім того, також має бути подолане утопічно-нормативістське бачення соціуму. Їм на заміну мають прийти розуміння людини як полісутнісної істоти, а антропологічна рефлексія гуманістичного спрямування має переорієнтуватися з гучних слів на спроби зарадити стражденній, часто безпорадній істоті у вирішенні повсякденних проблем існування, до того ж тоді, коли Ното перебуває у кризовому стані [10; с. 397]

Автор наводить декілька прикладів, які демонструють черстве й бездушне ставлення в нашому суспільстві до простої людини та отруюють її повсякденне існування. «Ніякі декларативні заяви про людину як найвищу цінність суспільства нічого не варті, доки їх не доведено до конкретних економічних, політичних, юридичних, адміністративних, медичних тощо приписів, які олюднюють світ Ното» [10; с. 397]. І далі: «Треба, щоб теоретична антропологія, педагогіка, соціологія, як і медицина, керувалися гаслом «Не зашкодь!». Вони повинні враховувати не тільки чималу «пластичність» людини, але й не меншу (якщо не більшу) її крихкість» [10; с. 398].

Першоосновою виховання має бути, на думку В. Табачковського, теорія суб'єктивності, а не об'єктивістський підхід, який панував у теорії виховання радянського зразка. Але необхідно спиратися не тільки на розумово-раціоналістичні компоненти свідомості, але й враховувати так звані сили «антропологічного підпілля» (відчуття, потяги тощо).

Тотальна раціоналізація формування людини, що веде початок з епохи Просвітництва, нанесла багато шкоди не одному поколінню. Загальний пафос автора полягає не в абсолютному запереченні усього, що було зроблено в минулому, а в необхідності єдності філософсько-антропологічного, соціально-педагогічного та загальносоціологічного підходів. Кінцевим результатом цього має бути ствердження у людини відчуття її спроможності й повновартості [10; с. 399].

Одним з найважливіших принципів сучасної педагогіки є принцип турботи про

себе. За таких умов самоконтроль людини постає не як насильство, а як злагода з собою [10; с. 397]. Автор проводить паралель з вченням Г. Сковороди, який також намагався оволодіти своєю «внутрішньою людиною», виробити вміння поводитися із самим собою. Одночасно Г. С. Сковорода вимушений був приборкувати власні пориви (тугу, журбу, невдоволення, осоружність, мерзотність), що, як іржа, точать душу, і плекати в собі позитивні чесноти, високі духовні пориви. А це вимагало від нього неабияких внутрішніх, зокрема духовних, зусиль.

В. Табачковський наводить 25 нових антропологем, які відповідають новій парадигмі щодо полісутності людини й екстраполяції її на процеси становлення людської індивідуальності в нових умовах. Майже чверть з них присвячена сучасному розумінню сутності людини. Наполягаючи на тому, що її не можна редукувати до якогось одного «найважливішого прояву, а навпаки людина є істота, що виявляє себе багатобічно, автор розширює цю тезу, стверджуючи, що людина за своєю сутністю істота не тільки соціальна але й біологічна, тобто «стражденна, беззахисна й уразлива» як біологічно, так і культурно. На його думку, проблематичність людського існування – риса постійна. Вихід з проблемних ситуацій, недолугого існування необхідно шукати постійно, оскільки «кожен може бути зражений або розп'ятий». Тому має сенс власне суб'єктивне зусилля. Принципова позиція основ педагогіки, яку розробляв В. Табачковський, полягає в рішучому повороті від об'єктивістського тлумачення сутності людини, від пошуку визначених зовні проявів до тих, що народжуються усередині індивіда. Також на протигагу твердженню про те, що людина за своєю сутністю позитивна, але існування вносить негаразди в її життя, В. Табачковський зазначає, що множина людських сутностей носить амбівалентний характер, відкрита до позитивних та негативних впливів, зовнішніх обставин і внутрішніх для людини потягів.

Інша група принципів нової педагогіки пов'язана з визнанням та використанням у педагогічній діяльності ідей про значення підсвідомості, людських чуттєвостей у життєдіяльності індивідів. Автор підкреслює, що «необхідно реабілітувати відчуттєву сферу як неодмінну передумову будь-яких рівнів світовідчуття. Це також має бути пов'язане з «визнанням відчуттєвості як царини індоцимних підвалин людського ества.

Таке визнання сприятиме переспрямуванню сил потягу вітальної енергії на більш високі потреби людської діяльності та виробленню механізмів переспрямування потягів та компенсації надмірної афективності, зокрема застосування в педагогічній практиці сублімованих замісників природної агресії. У марксистсько орієнтованій педагогіці ідея переспрямування потягів та інстинктів нині визнається, але мало застосовується в практичній діяльності [10; с. 399].

Значну увагу В. Табачковський приділяє розвитку в молодій людини ідеалу людської терпимості та самотерпимості. Як уже зазначалося, для сьогодення небачено зросло значення особистісної неповторності, що викликає необхідність як зміни напрямів та параметрів виховання й самовиховання, так і висуває нові вимоги до вихователя і до тих, кого виховують. Зокрема змінюються уявлення про свободу людини. Якщо в епоху модерну антропологічна теорія виходила з необмеженого поняття свободи, то постмодерн розглядає цей дуже важливий феномен як передусім особистісний вибір. Тобто мова йде перш за все про суб'єктивний світ особистості, що знаходиться між загальністю людської природи та особливостями індивідуальності.

Нова педагогіка – це насамперед педагогіка діалогу, коли вчитель, вихователь перетворюється з авторитетного суб'єкта, який все знає, на співрозмовника, «повивальника думки» (за Сократом), сприяє формуванню в кожного учня самопочуття, завершеності, повновартості. Все це має сприяти тому, щоб цей процес відбувався найбільш ефективно. Для цього необхідно, щоб учень відчув уроки вчителя не як щось формальне, а як повноцінну «зустріч». Це поняття, яке у В. Табачковського є одним з найважливіших, автор пояснює, спираючись на значний історико-філософський і педагогічний матеріал. В. Табачковський зазначає, що прогресивна західна культура сьогодні випрацювала таку модель людської ідентичності, яка не є примусовою для людини, а є полем розгортання суб'єктивності окремої індивідуальності [10, с. 409]. Це є наслідком величезної диференціації людського «Я», що звичайно ускладнює комунікацію між людьми й разом із тим вимагає вироблення її нових форм, більш досконалих і культивованих. У цих умовах зростає необхідність, щоб педагог сьогодні був постаттю персон-арбітра такої комунікації.

Для теорії і практики сучасної педагогіки, на думку автора, надто важливим є філософське тлумачення проблем спілкування, що зокрема було здійснено у педагогічній антропології Отто Больнова [11; с.160].

Наріжним каменем цього екзистенційно-педагогічного підходу стало поняття **зустрічі**, що не обмежується тільки фактом комунікації з іншими людьми, а розширюється до загально світоглядного діапазону зустрічі із ситуацією. У цьому випадку екзистенція є сутнісною властивістю людини. Перефразовуючи Р. Декарта з його «*Cogito ergo sum*», О. Больнов висуває відповідне «Я існую в зустрічі» [11; с. 165]. Спираючись на ідеї М. Бубера, Р. Гвардіні, К. Льовіта, К. Когартена, Б. Ооттена, Ф. Шульца, він відслідковує доленосність зустрічей для становлення людської особистості. Це може відбуватися, на думку В. Табачковського, у конкретному, відповідальному, творчому факті зустрічі, що можливо не тільки з окремою людиною чи групою людей, але й з минулим, культурою, з політичними образами та духовною реальністю взагалі [12; с. 410].

Автор зазначає: «виокремлюють також зустріч духовних поривань дитини з живими елементами навколишнього світу, зустріч сильного зі слабким, керівника з підлеглим і навпаки, зустріч між батьками, вчителями та дітьми за межами школи, зустріч внутрішніх сил із самою людиною, зустріч з поганим, з новим, зустріч із створеним світом [12; с. 410].

О. Больнов також формулює педагогічну антропологію: виховання людини має враховувати її цілковиту конечність. В. Табачковський додає до зазначених форм зустрічі зафіксований Е. Фроммом драматизм найпершої зустрічі істоти, що породжується зі світом, який полягає в неминучості переходу від стану звичайного, затишного, забезпеченого (утробний стан) до нового незвичного, небезпеченого. Не менш драматичною є перспектива смерті – переходу від стану не завжди затишного і забезпеченого, але такого, що за період життя став звичним, знову до незвичного.

У зв'язку з проблематикою зустрічі – приходу у цей світ та неминучості зустрічі з небуттям В. Табачковський формулює наступну антропологію: визначальна особливість «я – існування в зустрічі», тобто наштовхування людини на непередбачувану в ній самій реальність, що є для неї доленосною та засадничо відрізняється від того, на

що людина очікувала, змушує по-новому орієнтуватися у світі.

Зустріч тут постає як непересічна, більше того досить тривожна подія, що виштовхує людину з її життєвої колізії, зустріч відбувається щоразу з деякою чужою реальністю, вона є випробуванням для людини, потрясінням, в якому людина мусить зберегти себе, спираючись на своє внутрішнє осереддя, самість. Лише там, де людина доторкається осереддя своєї особистості, відбувається подія, яку справді можна іменувати зустріччю [12; с. 410].

Зустріч – подія, що не має чіткого часового виміру, але вона може бути плідною досить тривалий час, «тим самим кожна зустріч-подія робить людську присутність у світі причетною до альтернативних темпоральних вимірів існування – до часовості та вічності. Кожна така зустріч «пом'якшує» неспівмірність зазначених вимірів, сприяючи залагодженню стосунків людини зі світом та з самою собою. Автор визначає п'ять антрополого-педагогічних іпостасей вчителя, що вимальовуються в контексті зустрічей і роблять його постать доленосно-унікальною для кожної людини. «Учитель є свого роду по-впередом: а) типу соціуму; б) типу культури; в) світу дорослих; г) людства; д) світу загалом [12;с. 410].

Остання глава книги В. Табачковського майже цілком присвячена аналізу феномена й поняття рефлексії, розглянутих у змісті освітянського заломлення. Послідовно розглядається місце рефлексії у тоталітарній та «масовізованій» свідомості, а також у координатах ієраризованої (неієрархізованої) культур навчання.

Розроблена автором концепція педагогіки, що спирається на засади сучасних уявлень про людину, її сутність, природу, заслуговує на більш пильну й глибоку увагу, щоб стати основою практичних заходів у навчально-виховному процесі у закладах вищої освіти.

Висновки

Зміна освітньої парадигми є надзвичайно важливою в сучасних українських реаліях. Спрямування нової університетської педагогіки на особистість порушує питання про ідеал особистості та досягнення цього ідеалу. Йдеться про зміну не лише парадигми освіти, а й парадигми педагогічної науки, про мистецтво введення студента до світу цінностей і суспільно важливих стандартів моральної поведінки, які сьогодні піддалися трансформації.

Література

1. Маркс К., Енгельс Ф. Сочинения. В 39 т. Т. 3. Тезисы о Фейербахе. Москва: Государственное издательство политической литературы, 1955.
2. Смирнов Г. Л. Советский человек. Формирование социалистического типа личности. Москва: Политиздат, 1973. 414 с.
3. Таранов П. С. Философия изнутри. Москва: Остожье, 1996. 358 с.
4. Калеро П. Г. Философия с шуткой. О великих философах и их учениях. Москва: Колибри; Азбука-Аттикус, 2011. 400 с.
5. Шкода В. В. Оправдание многообразия (принцип полиморфизма) в методологии науки. Харьков: Основа, 1990. 175 с.
6. Чаплигін О. К. *Творчий потенціал людини як предмет соціально-філософської рефлексії*: дис. ... д-ра філос. наук. Харків: ХНАДУ, 2005. 399 с.
7. Фромм Э. Психология и этика / пер. с англ. Москва: Республіка, 1993. 415 с.
8. Чаплигін О. К. *Творчий потенціал людини як предмет соціально-філософської рефлексії*: дис. ... д-ра філос. наук. Харків: ХНАДУ, 2005. 399 с.
9. Андрос Є. Про творчу спадщину Віталія Табачковського. *Філософська думка*. 2016. С. 90–105
10. Табачковський В. Полісутнісне homo: філософсько-мистецька думка в пошуках «неевклідової рефлексивності». Київ: Парапан, 2005. 432 с.
11. Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії: навч. посіб. Київ: «Либідь», 1996. С. 157–170.
12. Табачковський В. Полісутнісне homo: філософсько-мистецька думка в пошуках «неевклідової рефлексивності». Київ: Парапан, 2005. 432 с.
6. Chaplygin O. K. *Tvorchyj potencial ljudy ny jak predmet social'no-filosofs'koi' refleksii'*. Dysertacija na zdo buttja naukovogo stupenja doktora filofs'kyh nauk [Creative potential of man as article of socialphilosophical reflection: dis. ... is on the receipt of scientific degree of doctor of philosophical sciences]. Harkiv: HNADU Publ., 2005. 399 p.
7. Fromm Je. Psihologija i jetika [Psychology and ethics] / per. s angl. Moscow: Respublika Publ., 1993. 415 p.
8. Chaplygin O.K. *Tvorchyj potencial ljudy ny jak predmet social'no-filosofs'koi' refleksii'*. Dysertacija na zdo buttja naukovogo stupenja doktora filofs'kyh nauk [Creative potential of man as article of socialphilosophical reflection: dis. ... is on the receipt of scientific degree of doctor of philosophical sciences]. Harkiv: HNADU Publ., 2005. 399 p.
9. Andros Je. Pro tvorchu spadshhynu Vitalija Tabachkovs'kogo// *Filosofs'ka dumka* [About the creative inheritance of Vitalij Tabachkovs'kogo. The Philosophical idea]. 2016. P. 90–105
10. Tabachkovs'kyj V. Polіsutnisne homo: filofs'ko-mystec'ka dumka v poshukah «neevklidovoi' reflektivnosti» [Multiple entity of homo: Philosophical-artistic opinion in search of "not Euclidean reflection"]. Kiiv: Parapan Publ, 2005. 432 p.
11. Sytnychenko L. Pershodzherela komunikativnoi' filosofii': navch. posibnyk. Kiiv: «Lybid» Publ, 1996. 157–170 pp.
12. Tabachkovs'kyj V. Polіsutnisne homo: filofs'ko-mystec'ka dumka v poshukah «neevklidovoi' reflektivnosti». Kiiv: Parapan Publ, 2005. 432 p.

References

1. Marks K., Jengel's F. Soshinenia. V 39 T. T. 3. Tezisy o Fejerbahe [Theses about Feuerbach]. Moscow, 1955.
2. Smirnov G. L. Sovetskij chelovek. Formirovanie socialisticheskogo tipa lichnosti.[Soviet man. Forming of socialistic type of personality]. Moscow: Politizdat Publ., 1973. 414 p.
3. Taranov P. S. Filosofija iznutri [Philosophy from within]. Moscow.: Ostozh'e Publ., 1996. 358 p.
4. Kalero P. G. Filosofija s shutkoj. O velikih filosofah i ih uchenijah [Philosophy with a joke. About great philosophers and their manoeuvres]. Moscow: Kolibri; Azbuka-Attikus Publ., 2011. 400 p.
5. Shkoda V. V. Opravdanie mnogoobrazija (princip polimorfizma) v metodologii nauki [Acquittal of variety (principle of polymorphism) is in methodology of science)]. Harkiv: Osnova Publ., 1990. 175 p.

Подригало Михайло Абович, доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри технології машинобудування і ремонту машин Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, тел. : +38 (057) 707-37-33, e-mail: pmikhab@rambler.ru",

Сук Олена Євгенівна, старший викладач кафедри філософії та педагогіки професійної підготовки Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, тел.: +380934822511, e-mail: suk.elena2017@gmail.com

Чаплигін Олександр Костянтинович, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії та педагогіки професійної підготовки Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, тел.: +380577073786, e-mail : phil@khadi.kharkov.ua, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, вул. Ярослава Мудрого, 25, Харків, Україна.

Методологические основы новой университетской педагогики

Аннотация. Стаття посвящена проблемам новой университетской педагогики как педагогики диалога. Авторы анализируют вклад известного

украинского философа В. Г. Табачковского в развитие отечественной педагогики высшей школы, когда учитель, воспитатель превращается из авторитетного, все знающего субъекта в собеседника. Рефлексия опыта деятельности В. Табачковского, который осознавал себя не только философом и педагогом, но и неотъемлемой частью культурной жизни своей эпохи, направлена на необходимость единства философско-антропологического, социально-педагогического и общесоциологического подходов.

Ключевые слова: педагогика, новая педагогика, педагогика диалога, полисущность человека, антропологема, антрополого-педагогический идеал, проблематика «встречи».

Подригало Михаил Абович, доктор технических наук, профессор, заведующий кафедры технологии машиностроения и ремонта машин Харьковского национального автомобильно-дорожного университета, тел.: +38(057)707-37-33, e-mail: pmikhab@rambler.ru,

Сук Елена Евгеньевна старший преподаватель кафедры философии и педагогики профессиональной подготовки Харьковского национального автомобильно-дорожного университета, тел.: +380934822511, e-mail: suk.elena2017@gmail.com

Чаплыгин Александр Константинович, доктор философских наук, професор, заведующий кафедры философии и педагогики профессиональной подготовки Харьковского национального автомобильно-дорожного университета, тел.: +38(057)707-37-86, e-mail: phil@khadi.kharkov.ua, Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет, ул. Ярослава Мудрого, 25, Харьков, Украина.

Methodological foundations of the new university pedagogy

Abstract. *The article deals with the problems of the new university pedagogy as the pedagogy of dialogue. The authors analyze the contribution of the well-known Ukrainian philosopher V. Tabachkovsky to the development of the national pedagogy of the higher education institution, where the teacher (tutor) transforms from an authoritative omniscient subject to a dialogue partner. Reflection of the experience of V. Tabachkovsky, who considered himself not only a philosopher and a teacher, but also an integral part of the cultural life of his era, is aimed at the necessity of the unity of the philosophical, anthropological, socio-pedagogical and sociological approaches. The role of philosophical and anthropological ideas of V.*

Tabachkovskiy, their refraction in the modern university pedagogical prakika has been analyzed. Thus, the concept of "polysitus" proposed by V. Tabachkov points to the intertransition of essence and existence, which determine the openness, incompleteness, unpredictability and inexhaustibility of the essential manifestations of man, who is creative and destructive processes. A polystous person is potentially capable of multi-vector self-realization and will be able to organize and shape his life world within a certain culture. Today, society is concerned about changing the educational paradigm, its focus on the individual. There are questions about the ideal of this personality and about achieving this ideal. The problem affected is particularly acute in modern Ukrainian realities. Its solution is possible on the basis of philosophical and pedagogical fixation of a new human-oriented dimension in the knowledge system. And philosophy and pedagogy are anthropo-directed, they form the common culture and spiritual world of the young man, his preparation for life.

It is about changing not only the paradigm of education, but also the paradigm of pedagogical science, the art of introducing a student into the world of values and socially important standards of moral behavior, which are known today in recent years and even decades transformed, provoking a skew in university practical pedagogy between the tasks of education and education.

Keywords: *pedagogy, new pedagogy, pedagogy of dialogue, multiple entity of a human being, anthropologem, anthropological-pedagogical ideality, "meeting" problematic.*

Podryhalo Mykhailo, Doctor of Technical Sciences, Professor, Head of the Department of Technology of Mechanical Engineering and Machine Maintenance of Kharkov National Automobile and Highway University, tel.: +38 (057) 707-37-33, e-mail: pmikhab@rambler.ru

Suk Olena, Senior Lecturer of the Philosophy and Vocational Training Pedagogy of Kharkiv National Automobile and Highway University. tel.: +380934822511, suk.elena2017@gmail.com

Chaplygin Oleksandr, Doctor of Philosophical Sciences, Full Professor, Head of the Philosophy and Vocational Training Pedagogy of Kharkiv National Automobile and Highway University.

tel.: +38(057)707-37-86, phil@khadi.kharkov.ua Kharkiv National Automobile and Highway University, Yaroslava Mudrogo st., 25, Kharkiv, Ukraine.